

สรุปการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ที่ว่า "ดัชนีการสื่อสารสามารถใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับการพัฒนาประเทศได้" โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางส่วนยกกำลังสอง (Partial r^2) พบว่า ดัชนีการสื่อสาร (X_5) สามารถอธิบายระดับการพัฒนาประเทศ (Y) ได้มากถึงร้อยละ 90.34 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบกับคุณสมบัติในการ เป็นดัชนีตัวแทนของดัชนีการสื่อสาร ทำให้ยอมรับสมมติฐานการวิจัยนี้
2. จากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ที่ว่า "ดัชนีการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับดัชนีทางสังคมตัวอื่น ๆ" โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้น (Pearson's r) พบว่า ดัชนีการสื่อสาร (X_5) มีความสัมพันธ์กับดัชนีทางสังคมตัวอื่น ๆ (X_1 , X_2 , X_3 และ X_4) ในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ (ยกเว้นกับ X_4 ระดับปานกลาง) และเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งหมด จึงสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2 นี้
3. จากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3 ที่ว่า "ศักยภาพทางการสื่อสารมีผลต่อการเร่งรัดพัฒนา" โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน พบว่า ดัชนีการสื่อสาร (X_5) มีบทบาทต่อระดับการพัฒนาประเทศ (Y) มากที่สุด และเมื่อพิจารณาจากค่าความยืดหยุ่นที่ค่าเฉลี่ย พบว่า เมื่อดัชนีการสื่อสาร (ทั้ง X_5 และ X_6) เปลี่ยนแปลง 1 หน่วย จะมีผลในทางปฏิบัติสามารถเปลี่ยนแปลงระดับการพัฒนาประเทศ (Y) ได้มากถึง 1.0618 หน่วย และ 3.0640 หน่วย จึงสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานนี้

4. สมการที่เหมาะสมในการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศไทย คือ สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้น ซึ่งมีรูปแบบสมการดังนี้

$$Y' = -14127.4529 + 227.6085X_4 + 306.3670X_5$$

โดยที่ Y คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติตามราคาประจำปีต่อหัวแทนระดับการพัฒนาประเทศไทย

X_4 คือ อัตราส่วนนักเรียนระดับประถมศึกษาต่อประชากรวัยเรียน แทนดัชนีการรู้หนังสือ

X_5 คือ สัดส่วนร้อยละของครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ต่อครัวเรือนทั้งหมด แทนดัชนีการสื่อสาร

โดยสมการนี้ มีความสามารถในการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศไทยได้ร้อยละ 98.83 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. จากการวิจัยพบว่า สำหรับประเทศไทยแล้ว การพัฒนาด้านการสื่อสารและการขยายตัวของความเป็นเมือง มีผลต่อการพัฒนาประเทศมากกว่าการพัฒนาด้านอื่น ๆ

6. เมื่อประเทศพัฒนามากขึ้น การกระจายบริการด้านสาธารณสุขก็จะทั่วถึงมากยิ่งขึ้น สุขภาพพลานามัยของประชาชนก็จะดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลของการพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 และ 5

7. สำหรับประเทศไทย สื่อโทรทัศน์ สามารถทำหน้าที่ในการสอนและให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการบริการด้านสาธารณสุข และการขยายตัวของความเป็นเมือง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยโดยใช้สื่อโทรทัศน์ในการสอนและให้ข่าวสารในด้านสาธารณสุขในต่างประเทศ

8. จากตัวเลขข้อมูลสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุ พบว่า สื่อวิทยุลดจำนวนลงในช่วงที่ศึกษาวิจัย ในขณะที่สื่อโทรทัศน์เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งอธิบายได้ว่า สื่อวิทยุได้เพิ่มจำนวนสูงขึ้นมาตลอดก่อนหน้าระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นจึงค่อยลดลง แสดงว่า สื่อวิทยุได้เพิ่มจำนวนสูงขึ้น ถึงขีดสุด (จุดอิ่มตัว) แล้ว และต่อมาด้วยความเจริญทางด้านเทคโนโลยีของสื่อมวลชนและด้วยขีดความสามารถในด้านการเข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าของสื่อโทรทัศน์ โดยเฉพาะในด้านการสอนและให้ข่าวสารประกอบกับเทคโนโลยีเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ไม่เป็น

เรื่องสลัษัษซ้อนอีกต่อไป และการมีระบบซื้อขายแบบเงินผ่อน และการลดภาษี เครื่องใช้ไฟฟ้า โดยรัฐบาล ทำให้สื่อโทรทัศน์เป็นที่แพร่หลายอย่างรวดเร็ว

๑. สำหรับประเทศไทย การพัฒนาด้านการรู้หนังสือ มีผลต่อการพัฒนาประเทศน้อยที่สุด ซึ่งจากข้อมูลตัวเลขของดัชนีการรู้หนังสือจะเห็นว่า ตัวเลขเพิ่มสูงขึ้นในระยะแรกแล้วลดต่ำลง แต่เป็นจำนวนไม่มากนัก ประกอบกับการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งในนี้ใช้เป็นตัวชี้วัดการรู้หนังสือเป็นการศึกษาภาคบังคับ แสดงว่า การพัฒนาด้านการรู้หนังสือนี้ได้ขึ้นถึงจุดสูงสุดแล้ว ทำให้ไม่สามารถพัฒนาได้มากกว่าเดิม

10. ด้วยความสามารถในการอธิบายระดับการพัฒนาประเทศของดัชนีการสื่อสารและคุณสมบัติการ เป็นดัชนีตัวแทน เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติคือหัว ทำให้ดัชนีการสื่อสารสามารถใช้เป็น เกณฑ์วัดระดับการพัฒนาประเทศได้ และนอกจากความสำคัญของการสื่อสารที่ทวีมากขึ้นเรื่อย ๆ แล้ว ยังมีงานวิจัยทางด้านการสื่อสารและการพัฒนาหลายชิ้นที่แสดงว่า ดัชนีการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับระดับการพัฒนาประเทศ เช่น งานวิจัยของ UNESCO ปี ค.ศ.1961 งานวิจัยของ Schramm และ Ruggels ของ O'Brien เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงว่า การพัฒนาการสื่อสารเป็นตัวทำนายหรือตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของระดับการพัฒนาประเทศ เช่น Schramm, Lerner, Ascroft, Schnore เป็นต้น และจากลักษณะของกระบวนการสื่อสาร ซึ่งก่อให้เกิดการมี "ส่วนร่วม" ในหมู่ประชากรของประเทศ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของ "การพัฒนา" ตามแนวความคิดการพัฒนาแนวใหม่ ซึ่งเมื่อรวมกับผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ของการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 นี้ จึงสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ที่ว่า "ดัชนีการสื่อสารสามารถใช้เป็น เกณฑ์วัดระดับการพัฒนาประเทศได้"

11. เช่นเดียวกับการทดสอบสมมติฐานที่ 1 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 นี้มีงานวิจัยทางด้านการสื่อสารและการพัฒนาหลายชิ้นสอดคล้องกับสมมติฐานนี้ เช่น งานวิจัยของ Lerner ของ UNESCO ปี ค.ศ.1961 ของ Cutright ของ Shaw เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ในการทดสอบสมมติฐานนี้ 'จึงสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ที่ว่า "ดัชนีการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับดัชนีทางสังคมตัวอื่น ๆ"

1.2. มีงานวิจัยทางด้านการสื่อสารและการพัฒนาที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า "ศักยภาพทางการสื่อสารมีผลต่อการเร่งรัดพัฒนา" เช่น งานวิจัยของ Millikan ของ Severin ของ Tankard ของ Packard ของ Pye เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของการสื่อสารที่พัฒนา

ขึ้นมากในปัจจุบัน และจะสามารถสังเกตเห็นศักยภาพทางการสื่อสารที่มีผลต่อการเร่งรัดพัฒนาได้จากบทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2520-2529 และจากการเปรียบเทียบข้อมูลการพัฒนาการสื่อสารกับการพัฒนาประเทศ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ประกอบกับผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ในการทดสอบสมมติฐานนี้ จึงสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3 นี้

13 . แนวความคิด เรื่องการสร้างสมการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศไทยนี้ ได้มาจากคำจำกัดความของการพัฒนา ลักษณะของการพัฒนาประเทศ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ รัฐบาล ประชาชน ตัวกลาง เชื่อมโยงรัฐบาลกับประชาชน และมีปัจจัยภายนอก, แนวความคิดในเรื่องระบบสังคมประกอบด้วยภาคต่าง ๆ 5 ภาค คือ ความเป็นเมือง การรู้หนังสือ สุขอนามัย บริการด้านสาธารณสุข และการสื่อสาร ประกอบกันเข้าเป็นแนวความคิดในการสร้างสมการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศ นั่นคือ "ระดับการพัฒนาประเทศไทยสามารถอธิบายและทำนายได้ด้วยสมการถดถอยพหุคูณ เชิง เส้น"

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เชิง เส้นดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีตัวแทนภาคต่าง ๆ กับระดับการพัฒนาประเทศ ตัวอย่างงานวิจัยดังกล่าว เช่นงานวิจัยของ McGranahan ของ UN ของ Sheehan ของ Hopkins ของ Beckerman เป็นต้น

จากแนวความคิด เรื่องการสร้างสมการดังกล่าวด้วยสมการถดถอยพหุคูณ เชิง เส้น ประกอบกับการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เชิง เส้น เพื่ออธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศไทยสามารถสรุปได้ว่า "ระดับการพัฒนาประเทศไทยสามารถอธิบายและทำนายได้ด้วยสมการถดถอยพหุคูณ เชิง เส้น"

14. จากการเปรียบเทียบผลการวิจัยกับข้ออ้าง เกี่ยวกับความสามารถของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ พบว่า สอดคล้องกันดังนี้

- ก. สื่อมวลชนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและทางด้านสังคมของปัจเจกบุคคล และสามารถจุดใจประชาชนที่ยึดถือประเพณีโบราณให้กลายเป็นคนทันสมัยได้
- ข. สื่อมวลชนสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศไทยได้

ค. สื่อมวลชนสามารถสร้างความรู้ลึกหรือจิตสำนึกในความเป็นชาติได้

ง. สื่อมวลชนสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเดียวกันทั้งในประเทศด้อยพัฒนาและในประเทศที่พัฒนาแล้ว

15. จากผลการวิจัยพบว่า ดัชนีการสื่อสารที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย คือ อัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ต่อครัวเรือนทั้งหมด

16. การพัฒนาประเทศไทย เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาประเทศที่วิวัฒนาการขึ้นมาเป็นลำดับ จนถึงการพัฒนาแนวใหม่ รัฐบาลได้พยายามควบคุมและผลักดันให้การพัฒนาประเทศ เป็นไปโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากที่สุด และพยายามกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ โดยการสนับสนุนควบคุมดูแล การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ ให้ยังประโยชน์ในการพัฒนาประเทศโดยรวมมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยนี้และผลของการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4, 5 และ 6

ข้อจำกัด

การวิจัยนี้เลือกใช้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้น เป็นรูปแบบสมการเพื่ออธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศไทย แม้ว่าจะยังไม่เคยปรากฏว่า มีการสร้างรูปแบบสมการเพื่ออธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศทำนองนี้มาก่อนก็ตาม ประกอบกับมีตัวแปรอิสระหลายตัว จึงเลือกใช้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้น เพราะเป็นรูปแบบสมการอย่างง่ายและเหมาะสมกับการมีตัวแปรอิสระหลายตัว

แม้ว่าตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรทางสังคม ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในการวิจัยนี้กำหนดให้ใช้ตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรอิสระในสมการฯ ดังกล่าวได้ด้วยต้องการทดลองสร้างสมการฯ อธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศดังกล่าวข้างต้น และแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าวโดยการเลือกตัวแปรที่เกนท์สากลือเป็นตัวแปรที่มีส่วนในการพัฒนาประเทศเข้าไว้ในสมการฯ และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) คัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญเท่านั้น เพื่อการคงไว้ในสมการ

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ใช้ข้อมูลประชากรชาติทุกภูมิภาคของไทย ย้อนหลังเป็นระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ.2520-2529) ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 และ 5 ทั้งนี้เนื่องด้วยข้อจำกัดในเรื่อง ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลที่มีอยู่ ทำให้ขนาดของข้อมูลมีขนาดเล็ก ซึ่งส่งผลต่อการคำนวณค่าต่าง ๆ ในสมการฯ และจำกัดจำนวนของตัวแปรที่ใช้ในสมการฯ อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ไข โดยใช้การวิเคราะห์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลเฉพาะประเทศไทย และเป็นการ เปรียบเทียบประเทศไทยในอดีตกับปัจจุบันด้วยข้อจำกัดของข้อมูลที่ใช้ ทำให้ผลของการวิจัยนี้ไม่สามารถอ้างอิงถึงการประยุกต์ใช้กับประเทศอื่นได้

การเลือกดัชนีตัวแทนภาคต่าง ๆ นั้น ในการวิจัยนี้ เลือกดัชนีที่ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจและการกระทำของประชาชน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ กฎหมายและระเบียบบังคับต่าง ๆ และข้อมูลเป็นข้อมูลในรูปธรรมทั้งหมด การเลือกดัชนีตามเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อให้ผลการวิจัย เป็นไปอย่างอิสระ และตามอุปสงค์ของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลประชากรรายปี ทำให้การศึกษาเป็นไปในแนวกว้าง และด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การคำนวณค่าความสัมพันธ์ และรูปแบบสมการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศ เด่นชัด และมีนัยสำคัญทางสถิติมากยิ่งขึ้น จะทำให้ได้ความสมบูรณ์ของผลลัพธ์ในการวิจัยมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการวิจัยในแนวลึกด้วย กล่าวคือ ใช้ข้อมูลระดับจังหวัด จะทำให้ข้อจำกัดในส่วนของคุณสมบัติของข้อมูลดังกล่าวได้ด้วย และจะทำให้สามารถเลือกตัวแปรอิสระได้จำนวนมากเพื่อเข้าสมการ โดยสามารถคัดเลือกตัวแปรขั้นต้นด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) เพื่อจับกลุ่มตัวแปรและลดจำนวนตัวแปรที่เหลือเฉพาะที่เป็นตัวแปรอิสระที่อยู่ต่างกลุ่ม คือ ไม่สัมพันธ์กัน
3. ควรจะได้สรรหาตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการพัฒนาประเทศ และเป็นตัวแปรที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป หรือเป็นตัวแปรสากล ทั้งนี้เพื่อให้ได้สมการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศได้ดียิ่งขึ้น

4. ในการวิจัยนี้ ใช้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นในการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งเป็นสมการที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้น (linear relationship) ดังนั้น หากตัวแปรอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในสมการฯ แล้ว ก็อาจจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่รูปแบบเชิงเส้น ซึ่งอาจจะทดสอบความสัมพันธ์รูปแบบอื่นด้วย เพื่อให้ได้สมการที่สามารถอธิบายระดับการพัฒนาประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น

5. ในการวิจัยนี้ ดัชนีการสื่อสารใช้จำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับสื่อมวลชน แทนที่จะใช้การเปิดรับสื่อ อย่างไรก็ตามได้แก้ไขด้วยการอ้างอิงถึงการสำรวจการเปิดรับสื่อ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ แต่หากเป็นไปได้การสำรวจและใช้ข้อมูลการเปิดรับสื่อโดยตรงอาจให้รูปแบบสมการอธิบายและทำนายระดับการพัฒนาประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น

6. ควรจะได้ทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะในภูมิภาคหรือประเทศที่มีลักษณะทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับประเทศไทย เพื่อให้ผลการวิจัยเปรียบเทียบมีความหมายกว้างขวางและประยุกต์ใช้ได้มากยิ่งขึ้น และอาจนำไปสู่การตั้งสมมติฐานและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศไทยได้ในที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการมากในด้านนิเทศศาสตร์ในปัจจุบัน